

TU'UNGA-LEA: TOKO TOLU TAPU

Ko e 'uluaki mo'oni 'oku tau fetaulaki 'i he taimi 'oku tau fakaava ai 'a e Tohi Tapu ko e 'Otua ko ha 'iuniti fakasosiale kae 'ikai ko ha 'Otua toko taha pe. Fakatokanga'i 'a e 'uluaki laine 'i he Tohi Tapu.

Na'e fakatupu 'e he 'Otua 'i he kamata'anga 'a e langi mo mamani" (Senesi 1:1)

Ko e me'a mahino taha 'oku tau sio ki ai heni, 'oku 'i ai 'a e kulupu tefito 'e ua 'oku na fa'u 'a e sino'i mo'oni:

1. 'Otua
2. Mo e me'a kehe kotoa pē

Ko e 'Otua ko e Fakatupu 'o e me'a kehe kotoa pē na'a Ne fakatupu. 'Oku 'uhinga ko e 'Otua na'e 'i mu'a pea mo laka hake 'i he ngaahi me'a kotoa pē 'a ia 'oku 'i he kulutu "na'e fakalupu," pea ko e 'Otua pe taha 'oku 'i he kulupu "na'e 'ikai fakatupu." 'Oku fakahoko mai 'e he 'apositolo ko Sione 'a Sisu 'i ha founga mahino 'aki 'a e ngaahi lea ko 'eni:" Na'e ngaahi 'e ia 'a e me'a kotoa pē, pea na'e 'ikai ha me'a 'e ngaohi kae 'iate ia pe" (Sione 1:3). Matu'aki loloto.

'I he kongā tohi tatau, 'oku pehē ai 'e Sione: "Na'e 'i he kamata'anga 'a e Folofola, pea na'e 'i he 'Otua 'a e Folofola, pea ko e 'Otua pe taha 'oku 'i he kulupu "na'e 'ikai fakatupu." 'Oku fakahoko mai 'e he 'apositolo ko Sione 'a Sisu 'i ha founga mahino 'aki 'a e ngaahi lea ko 'eni: "Na'e ngaahi 'e ia 'a e me'a kotoa pē, pea na'e 'ikai ha me'a 'e ngaohi kae 'iate ia pe" (Sione 1:3). Matu'aki loloto.

'I he kongā tohi tatau, 'oku pehē ai 'e Sione: "Na'e 'i he kamata'anga 'a e Folofola, pea na'e 'i he 'Otua 'a e Folofola, pea ko e 'Otua 'a e Folofola. Ko ia ia na'e 'i he kamata'anga mo e 'Otua" (Sione 1:1, 2).

'I he kamata'anga, ko hai na'e 'i ai mo hai?

" 'I he kamata'anga..... na'e 'i he 'Otua 'a e Folofola ('Otua).

'Oku sai, ka ko e hā nai 'a e 'uhinga, ko e 'Otua nai ki naua 'oku na tu'unga tatau? Vakai ki he lau 'a Sione 'i he veesi 18: " 'Oku 'ikai ha toko taha kuo ne mamata ki he 'Otua 'i ha kuonga, ko e 'Alo pe taha na'e fakatupu, 'a ia 'oku 'i he fatafata 'o e Tamai kuo ne fakahā ia."

'Oku fie ma'u 'e Sione 'akitautolu ke mahino ko Sisu, 'a ia na'a ne fakahā 'i mu'a ange 'oku 'ikai ko ha toe toko taha kehe ka ko e 'Otua, na'e hifo ki hotau mamani mei ha potu va fetu'utaki matu'aki mavahe mo makehe 'aupito: mei he "fatafata 'o e Tamai." Ko e fo'i lea fatafata ko ha fo'i lea fakapunake 'a ia 'oku ne fakahā 'a e fakakaukau 'o e vāofi, 'oku pehē 'e he paaki 'a Filipe: 'oku 'afio 'a Sisu 'i he "fekoekoe'i vāofi taha mo e Tamai." Fakakaukau'i kotoa pē 'eni pea foki ki he Senesi 1:

"Na'e fakatupu 'e he 'Otua 'i he kamata'anga 'a e langi mo mamani" (Senesi 1:1)

Ko e fo'i lea faka-Hepelu 'i he veesi ni 'a ia 'oku liliu ki he faka-Pilitania ko e " 'Otua" ko ha huafa totonu ia 'i he lea tupu'anga. Ko ha huafa mahu'inga lahi 'aupito, fonu mahakehake 'i he 'uhinga. Ka e kehe, ko e hingoa faka'ofu'ofa taha ia ke ke lea'aki:

'ELOHIMI

Ko e me'a ko ia 'oku ne ngaohi 'a e huafa ko 'eni ke matu'aki 'uhinga mālie 'aupito 'oku tu'u ko e nauna 'oku palulali ('oku 'uhinga ki ha me'a 'oku lahi). 'I hono fakalea 'e taha, ko e 'Otua ko ia 'oku tau fetaulaki 'i he 'uluaki 'o e Tohi Tapu 'i he 'uhinga 'oku taha pea 'oku toe lahi hake 'i he taha. Ki mui ange 'i he vahe 'oku hoko ke to e mahino lahi hake 'a e fakakaukau ni. Fakatokanga'i 'a e veesi 26 mo e 27.

“Pea na'e folofola 'a e 'Otua, Ke tau ngaohi 'a e tangata 'i hotau tatau mo e tau anga..... Ko ia na'e ngaohi 'a e tangata 'e he 'Otua 'i honau tatau, na'a ne ngaohi ia 'i he tatau 'o e 'Otua, na'a ne ngaohi 'akinautolu ko e tangata mo e fefine” (Senesi 1:26, 27).

'Oku tau sio heni 'oku fa'u 'a e 'Elohimi 'e he “hotau” mo e “tau.” Kuopau he'ikai ke tau fakakaukau ko e 'Otua ko ha “Au” pe ko ha “Ou,” ka ko ha 'iuniti fakasosiale 'oku kau ai 'a e tokolahi kae 'ikai ko ha toko taha pe. Manatu'i, he'ikai ke tau lava a'usia 'a e 'ofa toko taha pe. Lau 'i he taimi ni 'a:

“Ko e 'Otua ko e 'ofa” (1 Sione 4:8)

'Oku tau faka'uhinga'i mei he sino'i mo'oni tefito ko ia ko e 'Otua 'oku laka hake 'i he toko taha pe. Ko 'Otua ko ha “Hotau” pea mo ha “Tau” – 'i hono fakalea 'e taha, ko ha 'iuniti fakasosiale – koe'uhi ko e 'otua ko e 'ofa.” 'Oku lava pe ke tau tohi 'a e veesi 'uluaki 'i he Tohi Tapu 'o pehē:

“Na'e fakatupu 'e he 'Ofa 'i he kamata'anga 'a e langi mo mamani”

To e lau 'a Sione 1:1 – 3.

“Na'e 'i he kamata'anga 'a e Folofola, pea na'e 'i he 'Otua 'a e Folofola, pea ko e 'Otua 'a e Folofola. Ko ia ai, na'e 'i he kamata'anga mo e 'Otua. Na'e ngaohi 'e ia 'a e me'a kotoa pe, pea na'e 'ikai ha me'a 'e ngaohi kae 'iate ia pe.”

'Oku tau sio 'i he konga tohi ko 'eni na'e kau longomo'ui fakataha 'a e 'Otua ko e Tamai mo e 'Otua ko e 'Alo 'i he ngāue 'o e fakatupu hotau mamani.

Foki 'i he taimi ni ki he Senesi 1.

“Pea na'e fuofuonoa 'a mamani mo lala, pea na'e fakapo'uli 'a e funga 'o e loloto. Pea na'e 'o'ofaki 'a e Laumalie 'o e 'Otua ki he fukahi vai” (Senesi 1:2).

'Oku tau sio foki he veesi ni na'e kau longomo'ui 'a e Laumālie Ma'oni'oni 'i he fakatupu fakataha mo e Tamai pea mo e 'Alo.

FAKAOFO

Ko ia ai, ko e 'Otua 'oku tau fetaulaki 'i he Senesi, manatu'i 'a e huafa 'Elohimi 'oku palulali (lahi hake 'i he taha) 'oku fa'u 'e he 'Otua ko e Tamai, pea mo e 'Otua ko e Laumālie Ma'oni'oni. 'I loto 'i he ngaahi fakangatangata 'o e sino'i mo'oni faka'otua 'o e 'Otua, mavahe mei ha toe me'a kuo fakatupu, ko e 'Otua 'oku senita 'i he feohi, ko ha feohi ta'e siokita. 'I he'etau mavahe mei he Senesi 1, 'i he fakamatala fakaetohitapu, 'oku tau fetaulaki mo e me'a 'oku ui 'e he kau Siu “ko e Sema” 'a ia 'oku nau pehē 'o a'u mai ki he 'aho ni ko e mahu'inga taha 'o e ngaahi fakahā fakateolosia kotoa pē:

“Fanongo, 'e 'Isileli ko Sihova ko hotau 'Otua ko Sihova tafataha pe ia” (Teutalonome 6:4)

‘I he vakai ki he Teutalonome 6:4, ‘oku ‘i ai ha faka’ofa’ofa ‘oku fufū heni, ‘a ia ‘oku ‘omi ia ke mahino ange ‘aki hono fai ‘o e fahu’i: ‘i he ‘uhinga fe nai ko Sihova ko hotau ‘Otua ‘oku taha? ‘Oku tau ma’u ‘a e tali ‘ia Sisu, koe’uhi na’a Ne ‘uhinga’aki ‘Ene ngāue’aki ‘a e lea ‘o e Shema ke fakamatala’i ‘a e vā fetu’utaki ‘oku ‘i he vā ‘O’ona mo e Tamai: “Ko au mo e Tamai ‘oku ma taha pe” (Sione 10:30).

FISIFISIMU’A!

‘Oku tau toe sio heni ‘oku ‘ikai taha ‘a e ‘Otua ‘i he ‘uhinga ‘oku ‘ikai toko taha pe, ka ko e ‘Otua ‘oku taha ‘i he ‘uhinga ‘o e vā fakaefetu’utaki. Ki mui ange ‘i he Sione 17, na’e toe ngāue’aki ‘e Sisu ‘a e lea ‘o e taha, pea ‘i he taimi ia ko ‘eni na’a Ne fakamatala’i ia ko e vā fakaefetu’utaki ‘o e ‘ofa. Na’a Ne lotu ki he Tamai koe’uhi ko ‘Ene kau tisaipale:

“Pea ko e nāunau na’a ke tuku kiate au kuo u tuku kiate kinautolu koe’uhi ke taha pe ‘akinautolu, ‘o hangē foki ‘oku ta taha pe. Ko au ‘iate kinautolu, mo koe ‘iate au, koe’uhi ke fakahaohao fakataha ‘akinautolu, pea ke ‘ilo ‘e mamani kuo ke fekau au, pea ‘oku ke ‘ofa kiate kinautolu ‘o hangē ko ho’o ‘ofa kiate au. ‘E Tamai, ko hoku loto foki kiate kinautolu kuo ke foaki kiate au, ke nau ‘iate au ‘i he potu ‘oku ou ‘i ai, koe’uhi ke nau mamata ‘i hoku naunau, ‘a ia kuo ke foaki kiate au ‘oku he’eki ke fakatupu ‘a mamani” (Sione 17:22 – 24).

Pea na’a Ne faka’osi ‘Ene lotu ‘aki ‘a e kole; “koe’uhi ke ‘iate kinautolu ‘a e ‘ofa ko ia kuo ke ‘ofa ‘aki kiate au, pe au nofo’ia ‘akinautolu ‘e au” (veesi 26).

Ko ‘eni ‘a e fakatātā ‘i mu’a ‘iate kinautolu

- Ko e Tamai ko e ‘Otua, ka ‘oku ‘ikai ko ia kotoa pē kau ki he ‘Otua.
- Ko Sisu Kalaisi ko e ‘Otua, ka ‘oku ‘ikai ko ia kotoa pē kau ki he ‘Otua.
- Ko e Laumālie Ma’oni’oni ko e ‘Otua, ka ‘oku ‘ikai ko ia kotoa pē kau ki he ‘Otua.

Ko e toko tolu kotoa pē, fakataha, ko he feohi fakasosiale fafale, ‘oku fa’u ‘e he sino’i mo’oni fakae’otua ‘e taha. Ko e ‘uhinga ia ‘oku tau ngāue’aki ai ‘a e TOLU’I ‘OTUA PE TOKO TOLU – ‘OKU NAU TAHA, ke fakamatala’i ‘a e ‘Otua.

- ‘Oku ‘ikai ko ha mo’oni’i me’a fakatokāteline ‘oku ta’e ‘uhinga.
- ‘Oku ‘ikai ko ha ‘ekuasi fakapoto ‘oku faingata’a
- ‘Oku ‘ikai ko ha fakakaukau fakafilosefa ‘oku fu’u faingata’a

Ko e tokāteline ‘o e Tolu’i ‘Otua ‘oku mahino lelei ai ‘a e ‘ulungaanga fisifisimu’a fakasosiale ‘o e ‘Otua.